

**БІЛГОРОД-ДНІСТРОВСЬКИЙ ФАХОВИЙ КОЛЕДЖ
ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ, БУДІВНИЦТВА ТА
КОМП'ЮТЕРНИХ ТЕХНОЛОГІЙ**

Циклова комісія суспільно-гуманітарних дисциплін

ЗАТВЕРДЖЕНО

**Заступник директора
з навчальної роботи**

Марина Зайченко **Марина ЗАЙЧЕНКО**

« 30 » 08 2024 р.

ОСНОВИ ПРАВОЗНАВСТВА

ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

здобувачів освіти спеціальності

072 Фінанси, банківська справа та страхування

Білгород-Дністровський, 2024

Програма навчальної дисципліни «**Основи правознавства**» складена відповідно до освітньо-професійної програми для здобувачів освіти зі спеціальності **072 Фінанси, банківська справа та страхування**.

Розробник: Павлова Наталія Григорівна, викладач правових дисциплін, кваліфікаційна категорія «спеціаліст вищої категорії»

Навчальна програма розглянута та схвалена на засіданні циклової комісії суспільно-гуманітарних дисциплін

Протокол № 1 від 28.08.2024 року

Голова циклової комісії Світлана ВАСІЛАШКО

Схвалено методичною радою Білгород-Дністровського фахового коледжу природокористування, будівництва та комп'ютерних технологій

Протокол № 6 від 29.08.2024 року

Голова методичної ради Марина ЗАЙЧЕНКО

1 ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Компонент освітньої програми, спеціальність, освітньо-професійний ступінь	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
<p>Кількість кредитів: 2,0 Модулів: 2</p> <p>Загальна кількість годин: 60</p>	<p>Компонент освітньої програми</p> <p><i>Цикл загальної підготовки</i></p> <p>Спеціальність</p> <p><i>072 Фінанси, банківська справа та страхування</i></p> <p>Освітньо-професійний ступінь</p> <p><i>«Фаховий молодший бакалавр»</i></p>	Обов'язкова	
		Рік підготовки:	
		1-й	-
		Семестр	
		2-й	-
		Лекції	
		21 год.	-
		Практичні, семінарські	
		14 год.	-
		Самостійна робота	
		25 год.	-
		Індивідуальні заняття:	
		-	-
		Вид контролю:	
диференційований залік (2-й семестр) (денна форма)			
- (заочна форма)			

2 МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Демократизація суспільних відносин сприяє підвищенню активності особи – суб'єкта цих відносин, а тому і вимагає глибокого розуміння процесів, що відбуваються у суспільстві, їх сутності, особливостей організації, функціонування та керування.

Навчальна дисципліна передбачена структурно-логічною схемою підготовки фахівців освітньо-професійного ступеню «Фаховий молодший бакалавр» за освітньо-професійною програмою «Фінанси, банківська справа та страхування».

Міждисциплінарні зв'язки: «Історія України і світ», «Соціологія», «Основи філософських знань», «Економічна теорія», «Охорона праці та безпека життєдіяльності», «Екологія галузі», «Фінансове право».

Предметом вивчення дисципліни «Основи правознавства» виступають загальні закономірності виникнення, розвитку та функціонування держави і права, а також система основних понять юриспруденції.

Метою вивчення навчальної дисципліни «Основи правознавства» є розуміння здобувачами освіти Конституції та чинного законодавства України, закономірностей побудови правової держави, формування високого рівня правової освіти та правової культури, вміння тлумачити і правильно застосовувати нормативно-правові акти в практичній діяльності, грамотно оцінювати юридичні факти.

Завдання вивчення навчальної дисципліни «Основи правознавства» полягає у:

– ознайомленні здобувачів освіти з основами теорії держави і права і на цій основі формуванні їхнього уявлення про державно-правові реалії України;

– поглибленні знань здобувачів освіти про виникнення, типи та форми держави, історію розвитку української державності, сучасну українську державу та її органи;

– поглибленні знань здобувачів освіти про соціальні норми, формуванні системного уявлення про правові норми, галузі права, правовідносини, правопорядок, правопорушення та юридичну відповідальність;

– формуванні поняття про способи підтримання правопорядку, механізми захисту прав і свобод громадян;

– виховуванні переконаності у необхідності дотримання правових норм, непримиренності до протиправної поведінки;

– виробленні уміння аналізувати суспільно-політичні події, користуватися правовими актами, юридичною літературою;

– формуванні навички діяти згідно з нормами права у конкретних життєвих ситуаціях;

– формуванні уміння використовувати набуті знання у практичному житті.

Набуті здобувачами освіти компетенції згідно з вимогами освітньо-професійної програми «Фінанси, банківська справа та страхування»:

ЗК 1. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

ЗК 2. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

ЗК 3. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.

ЗК 5. Знання і розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

ЗК 6. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК 7. Здатність використовувати інформаційні та комунікаційні технології.

ЗК 8. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

СК 2. Здатність здійснювати професійну діяльність, згідно з вимогами законодавства.

СК 4. Розуміння принципів організації фінансових відносин.

СК 11. Здатність підтримувати належний рівень знань та постійно підвищувати рівень професійної підготовки у сфері фінансів, банківської справи та страхування.

Структура навчальної дисципліни є орієнтовною. Під час складання навчальних програм викладачі навчальних закладів можуть вносити обґрунтовані зміни та доповнення в зміст програмного матеріалу і розподіл навчальних годин за темами в межах бюджетного часу, відведеного навчальним планом на вивчення дисципліни. Внесені зміни повинні бути обговорені на засіданні циклової комісії і затверджені заступником директора з навчальної роботи.

3 ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

МОДУЛЬ 1 ДЕРЖАВНО-ПРАВОВИЙ ЛАД В УКРАЇНІ

Тема 1.1 Основи теорії держави

Теорії виникнення держави. Ознаки, функції, форми держави. Правова та соціальна держава. Механізм держави. Форма правління. Форма державного устрою. Форма політичного режиму. Конституційні основи формування правової держави в Україні. Поняття громадянського суспільства і його співвідношення з правовою державою.

Тема 1.2 Основи теорії права

Ознаки та призначення права, система права, джерела (форми) та структура права. Функції права. Правові норми: ознаки, структура та види. Поняття та структура правових відносин. Правопорушення та юридична відповідальність. Роль держави і громадськості в запобіганні правопорушень. Поняття і види правосвідомості і правової культури.

Тема 1.3 Основи конституційного права України

Конституційне право – провідна галузь права України. Конституція України як Основний Закон держави. Характеристика загальних засад конституційного ладу України. Конституційно-правовий статус людини і громадянина, громадянство в Україні. Виборча система України. Верховна Рада України – вищий орган законодавчої влади, її функції. Президент України – глава держави, його повноваження. Кабінет Міністрів України та інші органи виконавчої влади. Місцеве самоврядування в Україні. Виборче право та виборча система.

Семінарське заняття

Основні положення про державу і право. Засади конституційного ладу України.

Тема 1.4 Основи адміністративного права України

Поняття та джерела адміністративного права. Поняття та склад адміністративних правопорушень. Адміністративна відповідальність, види адміністративних стягнень та порядок їх застосування.

Органи виконавчої влади, їх система. Державні службовці. Правовий статус та класифікація.

Форми і методи державного управління. Поняття і класифікація актів управління.

Семінарське заняття

Основи адміністративного законодавства. Адміністративне правопорушення та адміністративна відповідальність.

Тема 1.5 Основи трудового права та права соціального забезпечення

Поняття, джерела трудового права. Трудові правовідносини. Колективний договір. Трудовий договір, його сторони, зміст. Форми і строки договору. Порядок прийняття на роботу. Випробування при прийнятті на роботу. Трудовий стаж і його види. Трудова книжка працівника. Порядок припинення трудового договору за ініціативи працівника та власника або уповноваженого ним органу.

Робочий час: поняття, тривалість, види. Час відпочинку, види відпусток, порядок надання відпусток.

Трудова дисципліна: методи забезпечення, види дисциплінарних стягнень. Матеріальна відповідальність сторін трудового договору. Трудові спори, порядок розгляду.

Поняття права соціального захисту та соціального забезпечення. Пенсійне забезпечення в Україні. Державна соціальна підтримка сім'ї, материнства, дитинства, інших категорій громадян.

Семінарське заняття

Основи трудового права. Індивідуальні та колективні трудові спори.

МОДУЛЬ 2 ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ОКРЕМИХ ГАЛУЗЕЙ ПРАВА УКРАЇНИ

Тема 2.1 Основи цивільного права України та право власності

Поняття цивільного права і цивільних правовідносин. Цивільне законодавство. Фізичні та юридичні особи як учасники цивільних правовідносин. Цивільна правоздатність та цивільна дієздатність. Правочини. Представництво. Правове регулювання власності в Україні. Право інтелектуальної власності. Право на захист цивільних прав та інтересів. Позовна давність. Основи спадкового права. Поняття спадкування за законом та заповітом. Порядок прийняття спадку.

Зобов'язальне право. Поняття та види зобов'язань. Підстави виникнення і припинення. Договір як основна підстава виникнення зобов'язань, способи забезпечення виконання зобов'язань.

Семінарське заняття

Зобов'язальне право. Порядок укладення цивільно-правових договорів. Основи спадкового права.

Тема 2.2 Основи кримінального права України

Поняття кримінального права. Загальна характеристика Кримінального кодексу України. Злочин: поняття та ознаки, види, склад, співучасть у злочині. Кримінальна відповідальність. Кримінальне покарання: поняття види та підстави застосування. Обставини, що виключають злочинність діяння.

Семінарське заняття

Основи кримінального права. Загальна характеристика окремих видів злочинів.

Тема 2.3 Основи фінансового права України

Фінансова діяльність та фінансове право України. Бюджет і бюджетна система. Система оподаткування. Законодавство України про банки і банківську діяльність. Відповідальність за порушення фінансового законодавства. Правові основи страхування.

Тема 2.4 Основи сімейного права України

Поняття та принципи сімейного права. Шлюб і сім'я. Порядок укладення шлюбу, шлюбний договір. Особисті немайнові права та обов'язки подружжя. Майнові права та обов'язки подружжя. Порядок припинення шлюбу. Права та обов'язки батьків і дітей. Опіка і піклування, усиновлення, патронат. Акти цивільного стану.

Семінарське заняття

Порядок укладення шлюбу і створення сім'ї.

Тема 2.5 Основи земельного та екологічного права України

Поняття та джерела земельного права України. Право власності на землю. Право землекористування. Права та обов'язки землекористувачів. Оренда землі. Відповідальність за порушення земельного законодавства. Вирішення земельних спорів. Контроль за використанням і охороною земель.

Поняття екологічного права. Екологічні права та обов'язки громадян України. Правове регулювання використання природних ресурсів. Природні території та об'єкти, що підлягають особливій охороні. Природно-заповідний фонд України. Правова охорона атмосферного повітря, рослинного і тваринного світу. Види відповідальності за екологічні правопорушення.

**4 СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«ОСНОВИ ПРАВОЗНАВСТВА»**

Назви блоків (модулів) і тем	Кількість годин									
	Денна форма					Заочна форма				
	з а г а л ь н и й о б с я г	аудиторні			с а м о с т і й н а р о б о т а	з а г а л ь н и й о б с я г	аудиторні			с а м о с т і й н а р о б о т а
		в с ь о г о	з них				в с ь о г о	з них		
т е о р е т и ч н і			с е м і н а р с ь к і	т е о р е т и ч н і				с е м і н а р с ь к і		
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Модуль 1 Державно-правовий лад в Україні										
Тема 1.1 Основи теорії держави	3	1	1		2					
Тема 1.2 Основи теорії права	3	1	1		2					
Тема 1.3 Основи конституційного права України	6	4	2	2	2					
Тема 1.4 Основи адміністративного права України	6	4	2	2	2					
Тема 1.5 Основи трудового права та права соціального забезпечення	8	6	4	2	2					
Разом за модулем 1	26	16	10	6	10	-	-	-	-	-
Модуль 2 Загальна характеристика окремих галузей права України										
Тема 2.1 Основи цивільного права України та право власності	12	8	4	4	4					
Тема 2.2 Основи кримінального права України	8	4	2	2	4					
Тема 2.3 Основи фінансового права України	4	2	2	-	2					
Тема 2.4 Основи сімейного права України	7	4	2	2	3					
Тема 2.5 Основи земельного та екологічного права України	3	-	1	-	2					
Разом за модулем 2	34	19	11	8	15	-	-	-	-	-
Загалом годин	60	35	21	14	25	-	-	-	-	-

5 МЕТОДИ ТА ФОРМИ НАВЧАННЯ

I. Методи організації та здійснення навчально-пізнавальної діяльності

1) За джерелом інформації:

- Словесні: *лекція* (традиційна, проблемна лекція-прес-конференція) із застосуванням комп'ютерних інформаційних технологій (PowerPoint - презентація, Bubbls.us - карта знань), *семінари, пояснення, розповідь, бесіда*.
- Наочні: *спостереження, ілюстрація, демонстрація*.
- Практичні: *розв'язування ситуаційних завдань, оформлення документів*.

2) За логікою передачі і сприймання навчальної інформації: *індуктивні, дедуктивні, аналітичні, синтетичні*.

3) За ступенем самостійності мислення: *репродуктивні, пошукові, дослідницькі*.

4) За ступенем керування навчальною діяльністю: *під керівництвом викладача; самостійна робота здобувачів освіти: з книгою; виконання індивідуальних навчальних проєктів*.

II. Методи стимулювання інтересу до навчання і мотивації навчально-пізнавальної діяльності:

- *бесіда, або діалог з аудиторією;*
- *навчальні дискусії;*
- *аналіз конкретних ситуацій;*
- *створення ситуації пізнавальної новизни;*
- *створення ситуацій зацікавленості (метод цікавих аналогій тощо);*
- *метод «заверши фразу»;*
- *консультація (окреме пояснення матеріалу для індивідуальної роботи зі здобувачами освіти).*

6 МЕТОДИ ТА ФОРМИ КОНТРОЛЮ

За місцем у навчальному процесі розрізняють **попередній, поточний, періодичний, підсумковий види контролю.**

Попередній контроль – використовують перед вивченням нової теми на початку семестру для з'ясування загального рівня підготовки здобувачів освіти з дисципліни, щоб передбачити організацію їх навчально-пізнавальної діяльності.

Поточний контроль – спостереження викладача за навчальною діяльністю здобувачів освіти на занятті. Метою його є отримання оперативних даних про рівень знань здобувачів освіти і якість навчальної роботи на занятті, оптимізація управління навчальним процесом.

Періодичний (тематичний) контроль – виявлення й оцінювання засвоєних на кількох попередніх заняттях знань, умінь здобувачів освіти з метою визначення, наскільки успішно вони володіють системою знань, чи відповідають ці знання програмі. Різновидом періодичного є **тематичний контроль**, що полягає у перевірці та оцінюванні знань здобувачів освіти з кожної теми і спрямований на те, щоб усі належним чином засвоїли кожен тему.

Підсумковий контроль здійснюється наприкінці семестру або навчального року. Підсумкову оцінку за семестр виставляють за результатами тематичного оцінювання, а за рік – на основі семестрових оцінок.

Навчальні досягнення здобувачів освіти з дисципліни «Основи правознавства» оцінюються за кредитно-трансферною системою ЄКТС, в основу якої покладено принцип прозорості, об'єктивності, індивідуальності та певної уніфікованості. Головне завдання при цьому – досягти найбільш ефективного та об'єктивного оцінювання, яке повинне одночасно виконувати контролюючу й мотивуючу функції.

Кожен модуль включає лекційні та семінарські заняття, самостійну роботу.

Модульний контроль знань здобувачів освіти здійснюється через проведення аудиторних письмових контрольних робіт або комп'ютерного тестування.

Кількість балів за роботу з теоретичним матеріалом, на практичних заняттях, під час виконання самостійної роботи залежить від дотримання таких вимог:

- своєчасність виконання завдань;
- повний обсяг їх виконання;
- якість виконання навчальних завдань;
- самостійність виконання;
- творчий підхід до виконання завдань;
- ініціативність у навчальній діяльності.

Форма підсумкового контролю успішності навчання – диференційований залік.

7 ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Оцінювання навчальних досягнень здобувачів освіти здійснюється відповідно до «Положення про оцінювання навчальних досягнень здобувачів освіти у Білгород-Дністровському фаховому коледжі природокористування, будівництва та комп'ютерних технологій».

Формою семестрової атестації є диференційований залік.

Рейтинг здобувача освіти із засвоєння навчальної дисципліни складається з рейтингу з навчальної роботи – 70 балів та рейтингу з атестації – 30 балів. Таким чином, на оцінювання засвоєння змістових модулів, на які поділяється навчальний матеріал дисципліни, передбачається 70 балів. Рейтингові оцінки із змістових модулів, як і рейтинг з атестації, теж обчислюються за 100-бальною шкалою.

Для занесення оцінок до екзаменаційної відомості, залікової книжки та журналу рейтингової оцінки знань здобувача освіти його рейтинг з різних видів навчальної роботи у балах переводиться у національну та ЄКТС (Європейська кредитна трансферно-накопичувальна система) оцінки згідно з таблицею.

Відповідність результатів контролю знань за різними шкалами і критерії оцінювання

Оцінка ЄКТС	Сума балів за 100 бальною шкалою	Національна шкала (12-бальна)	Національна шкала (4-бальна)	Рівень компетентності	Критерії оцінювання
A	90 – 100 (відмінно)	12-10	відмінно	Високий рівень	Здобувач освіти виявляє особливі творчі здібності, вміє самостійно здобувати знання, без допомоги викладача знаходить та опрацьовує необхідну інформацію, вміє використовувати набуті знання і вміння для ухвалення рішень у нестандартних ситуаціях, переконливо аргументує відповіді, самостійно розкриває власні обдарування і нахили.
B	85 – 89 (дуже добре)	9-8	добре	Достатній рівень	Здобувач освіти вільно володіє вивченим обсягом матеріалу, застосовує його на практиці, вільно розв'язує вправи і задачі у стандартних ситуаціях, самостійно виправляє допущені помилки, кількість яких незначна.
C	75 – 84 (добре)	7			Здобувач освіти вміє зіставляти, узагальнювати, систематизувати інформацію під керівництвом викладача; в цілому самостійно застосовувати її на практиці; контролювати власну діяльність; виправляти помилки, серед яких є суттєві, добирати аргументи для підтвердження думок.

D	70 – 74 (задовільно)	6-5	задовільно	Середній рівень	Здобувач освіти відтворює значну частину теоретичного матеріалу, виявляє знання і розуміння основних положень; з допомогою викладача може аналізувати навчальний матеріал, виправляти помилки, серед яких є значна кількість суттєвих.
E	60 – 69 (достатньо)	4			Здобувач освіти володіє навчальним матеріалом на рівні, вищому за початковий, значну частину його відтворює на репродуктивному рівні.
FX	35 – 59 (незадовільно)	3	незадовільно	Початковий рівень	Здобувач освіти володіє матеріалом на рівні окремих фрагментів, що становлять незначну частину навчального матеріалу.
F	1 – 34 (незадовільно)	2			Здобувач освіти володіє матеріалом на елементарному рівні засвоєння, викладає його уривчастими реченнями, виявляє здатність викласти думку на елементарному рівні.
		1	Здобувач освіти володіє навчальним матеріалом на рівні елементарного розпізнавання і відтворення окремих фактів, елементів, об'єктів, що позначаються здобувачем освіти окремими словами чи реченнями.		

8 МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КУРСУ

1. Підручники та посібники.
2. Конспекти лекцій.
3. Лекції на електронних носіях.
4. Презентації.
5. Методичні вказівки до семінарів.
6. Матеріали для самостійного вивчення на електронних носіях.
7. Індивідуальні завдання студентів.
8. Матеріали з контролю знань студентів.

Вивчення дисципліни здобувачами освіти передбачає вміння використовувати різні інформаційні ресурси: опубліковану українську та іноземну літературу (нормативні документи, підручники, навчальні посібники, наукові періодичні та монографічні видання, словники, довідники тощо), методичну літературу та Інтернет-джерела.

9 РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Основні:

1. Гапотій В.Д., Слишик О.А. Основи права: підручник / В.Д. Гапотій, О.А. Слишик. 2-ге вид. із змінами та доп. Мелітополь: Видавництво МДПУ ім. Б. Хмельницького, 2019. 882 с.
2. Кравченко В. В., Савчук О. П. Правознавство: Навчальний посібник. К.: Атіка, 2015. 560 с.
3. Кравчук К. Г. Опорні конспекти з основ права: Курс лекцій. Навчальний посібник. К.: Атіка, 2015. 312 с.
4. Логвінова М., Кафарський В. Основи правознавства: Навчальний посібник. К.: Центр навчальної літератури, 2015. 568 с.
5. Основи правознавства: Навчальний посібник / За заг. ред. П. І. Гнатенко. К.: Юридична книга, 2014. 320 с.
6. Погорілко В.Ф., Шпиталенко Г.А. Правознавство: Підручник. К.: Каравела, 2016. 592 с.
7. Правознавство : (проф. рівень) : підруч. для 10-го кл. закл. заг. серед. освіти / Т.Філіпенко, В.Сутковий. Київ : Генеза, 2018. 352 с.
8. Правознавство : (проф. рівень) : підруч. для 11-го кл. закл. заг. серед. освіти / Т.Філіпенко, В.Сутковий. Київ : Генеза, 2019. 384 с.

Допоміжні:

9. Адміністративне право: підручник / Ю. П. Битяк (кер. авт. кол.), В. М. Гаращук, В. В. Богуцький та ін.; за заг. ред. Ю. П. Битяка, В. М. Гаращука, В. В. Зуй. 2-ге вид., переробл. та допов. Х.: Право, 2013. 656 с.
10. Апопій І. В. Сімейне право України: Навч. посіб. К.: Центр учбової літератури, 2010. 360 с.
11. Фріс П. Л. Кримінальне право України. Загальна частина : підручн. для студ. вищ. навч. закл. Вид. 3-тє, доп. і перероб. Одеса : Фенікс, 2017. 468 с.
12. Болотіна Н. Б. Трудове право України: Підручник. 5-те вид., перероб. і доп. К.: Знання, 2008. 860 с.
13. Погорілко В.Ф., Федоренко В.Л. Конституційне право України: Підручник / За заг. ред. В. Ф. Погорілка. К.: Наукова думка; Прецедент, 2006. 344 с.
14. Сімейне право України: Підручник. / Л. М. Баранова, В. І. Борисова, І. В. Жилінкова та ін.; За заг. ред. В. І. Борисової та І. В. Жилінкової. 4-те вид., переробл. і допов. Х.: Право, 2012. 322 с.
15. Стеценко С. Г. Адміністративне право України: Навчальний посібник. Вид. 2-ге, перероб. 14 та доп. К.: Атіка, 2009. 640 с.
16. Теорія держави і права : навч. посібник / Н. М. Крестовська, Л. Г. Матвєєва, Я. О. Тицька та ін. Одеса, 2021. 193 с.
17. Трудове право України: Навчальний посібник. Вид. 3-тє, перероб. і доп. / За ред. П.Д. Пилипенка. К.: Істина, 2009. 208 с.
18. Фінансове право: підручник / М. П. Кучерявенко, Д. О. Білінський, О. О. Дмитрик та ін.; за ред. д-ра юрид. наук, проф. М. П. Кучерявенка. Х.: Право, 2013. 400 с.
19. Харитонов Є.О., Харитонova О.І., Старцев О.В. Цивільне право України:

Підручник. Вид. 3, перероб. і доп. К.: Істина, 2013. 808 с.

Інтернет-ресурси:

20. Довідково-інформаційна платформа правових консультацій «WikiLegalAid» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://wiki.legalaid.gov.ua/index.php>
21. Конституція України: Прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>
22. Бюджетний кодекс України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/>
23. Господарський кодекс України від 16 січня 2003 р. № 436-IV [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/436-15>
24. Кодекс законів про працю України від 10 грудня 1971 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/322-08>
25. Кодекс України про адміністративні правопорушення від 7 грудня 1984 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/80731-10>
26. Кримінальний кодекс України від 5 квітня 2001 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2341-14>
27. Податковий кодекс України від 2 грудня 2010 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>
28. Сімейний кодекс України від 10 січня 2002 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2947-14>
29. Цивільний кодекс України від 16 січня 2003 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/435-15>
30. Цивільний процесуальний кодекс України від 18 березня 2004 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1618-15>
31. Про захист прав споживачів: Закон України від 12 травня 1991 р. № 1023-ХІІ [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/1023-12>
32. Про нотаріат: Закон України від 2 вересня 1993 р. № 3425-ХІІ [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3425-12>
33. Про звернення громадян: Закон України від 02 жовтня 1996 р. № 393/96-ВР [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/393/96>
34. Про банки і банківську діяльність: Закон України від 07 грудня 2000 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2121-14>
35. Про громадянство України: Закон України від 18 січня 2001 р. № 2235-ІІІ [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2235-14>
36. Про доступ до публічної інформації: Закон України від 13 січня 2011 р. № 2939-VІ [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2939-17>

37. Про безоплатну правову допомогу: Закон України від 02 червня 2011 р. № 3460-VI [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/3460-17>
38. Про судоустрій і статус суддів: Закон України від 02 червня 2016 р. № 1402-VIII [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1402-19>
39. Про Службу безпеки України: Закон України від 25 березня 1992 р. № 2229-XII [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2229-12>
40. Про колективні договори і угоди: Закон України від 1 липня 1993 р. № 3356-XII [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3356-12>
41. Про рекламу: Закон України від 03 липня 1996 р. № 270/96-ВР [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/270/96-%D0%B2%D1%80>
42. Про Конституційний Суд України: Закон України від 13 липня 2017 р. № 2136-VIII [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2136-19>
43. Про відпустки: Закон України від 15 листопада 1996 р. № 504/96-ВР [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/504/96-%D0%B2%D1%80>
44. Про місцеве самоврядування в Україні: Закон України від 21 травня 1997 р. № 280/97-ВР [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-%D0%B2%D1%80>
45. Про Уповноваженого Верховної Ради з прав людини: Закон України від 23 грудня 1997 р. № 776/97-ВР [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/776/97-%D0%B2%D1%80>
46. Про порядок вирішення колективних трудових спорів (конфліктів): Закон України від 3 березня 1998 р. № 137/98-ВР [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/137/98-%D0%B2%D1%80>
47. Про місцеві державні адміністрації: Закон України від 9 квітня 1999 р. № 586-XIV [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/586-14>
48. Про Національний банк України: Закон України від 20 травня 1999 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/679-14>
49. Про органи самоорганізації населення: Закон України від 11 липня 2001 р. № 2625-III [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2625-14>
50. Про об'єднання співвласників багатоквартирного будинку: Закон України від 29 листопада 2001 р. № 2866-III [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2866-14>
51. Про державну реєстрацію речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень: Закон України від 01 липня 2004 р. № 1952-IV [Електронний ресурс]. – Режим

доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1952-15>

52. Про державну реєстрацію актів цивільного стану: Закон України від 01 липня 2010 р. № 2398-VI [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2398-17>

53. Про адвокатуру та адвокатську діяльність: Закон України від 5 липня 2012 р. № 5076-VI [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/5076-17>

54. Про адміністративні послуги: Закон України від 06 вересня 2012 р. № 5203-VI [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/5203-17>

65. Про прокуратуру: Закон України від 14 жовтня 2014 р. № 1697-VII [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1697-18>

56. Про Національну поліцію: Закон України від 02 липня 2015 р. № 580-VIII [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/580-19>

57. Про державну службу: Закон України від 10 грудня 2015 р. № 889-VIII [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/889-19>

58. Про Бюро економічної безпеки України: Закон України від 28 січня 2021 р. № 1150-IX [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1150-20>

59. Про органи та осіб, які здійснюють примусове виконання судових рішень і рішень інших органів: Закон України від 02 червня 2016 р. № 1403-VIII [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1403-19>

60. Порядок вчинення нотаріальних дій нотаріусами України: Наказ Мін'юсту України, Порядок від 22 лютого 2012 р. № 296/5 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0282-12>